

Παρατατικός.

ἔφην	—	ἔφαμεν
ἔφης, ἤ, ἔφησθα	ἔφατον	ἔφατε
ἔφη	ἔφάτην	ἔφασαν.

Μέλλων, φήσω.

Ἄοριστ. ἔφησα.

ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ. φάθι.

ΕΥΚΤΙΚΗ, φαίην· καὶ πληθυντικῶς φαίμεν, φαίτε, φαίεν, ἀντί φαίημεν κτλ.

ΥΠΟΓΑΚΤΙΚΗ, φῶ, φῆς, φῆ. ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟΣ φάναι.

Καὶ εἰς τὴν μέσσην φωνήν, Ἄορ. β'. ἐφάμην. Ἄπαρ. φάσθαι.
Μετοχ. φάμενος. (2)

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ'.

ΠΡΟΘΕΣΙΣ.

Ἐξ εἶναι μονοσύλλαβοι, ἐν, εἰς, ἐξ, συν, πρός, πρό.

Δώδεκα δισύλλαβοι ἀνά, κατὰ, διὰ, μετὰ, παρὰ, ἀν-

κυαλογίας νὰ σχηματισθῶσιν· οὐδὲ καθ' ἕνα τὰ πρόσωπα καὶ ἀριθμούς τοῦ αὐτοῦ χρόνου.

Ἐξ δεύτερον πρόσωπον τοῦ ἐνεστώτος φαίνεται καταλλήλοτερον χωρὶς ὑπογεγραμμένον, ἀναλόγως μὲ τὸ ἴσσης.

Ὁ παρατατικός ἔφην λαμβάνεται συνήθως ἀντὶ ἄοριςτου, καθὼς καὶ τὸ ἀπαρέμφατον φάναι. συνειθίζεται νὰ τίθεται κατόπιν μιᾶς ἢ πλειοτέρων λέξεων τοῦ λκλουόντος, καθὼς τὴν σήμερον τὸ, εἶπεν ἀκόμη καὶ ὅταν προηγῆται εἰς τὸν λόγον ἄλλη λέξις ταυτόσημος (Ξενοφ. Κυροπ. γ, 1,8, ἐ, 4, 33). εἰς ταύτην δὲ τὴν περίστασιν συνειθίζουσι νὰ ἀφαιρῶσι τὸ φ, λέγοντες, ἦν δ. ἐγὼ, ἦ δ. ἦς, ἀντὶ ἔφην δ' ἐγὼ, ἔφη δ' αὐτός.

Παρατηρεῖται ἀκόμη ὅτι τὸ φημί, χωριστὰ ἀπὸ τὴν γενικὴν σημασίαν τοῦ λέγω, λαμβάνεται ἰδιαιτέρως καὶ ἀντὶ τοῦ ὁμολογῶ, καὶ ἀντὶ τοῦ προφασίζομαι, κατὰ τὴν πρώτην ἔννοιαν οἱ δόκιμοι Ἀττικαὶ συγγραφεῖς μεταχειρίζονται τὸν ἐνεστώτα καὶ παρατ. κατὰ δὲ τὴν ἔννοιαν τοῦ προφασίζομαι, τὸν μέλλοντα καὶ τὸν ἀόριστον, φήσω, ἔφησα, καὶ τὸν παρατατικὸν τοῦ φήσω, καὶ τὸν ἐνεστώτα τῆς ἀπαρέμφατου καὶ τῆς μετοχῆς αὐτοῦ.

(2) Εἰς τὴν προστακτικὴν, εὐρίσκειται φάο Ὀδυσ. π. 168, φάσθε (Ἰλ. 1422). καὶ εἰ τὸ παθητικόν, πέφαται, πεφάσθω, πεφασμένος.

τί, ἐπί, περί, ἀμφί, ἀπό, ὑπό, ὑπέρ.

Μία τρισύλλαβος, ἔνεκα, καί πρό φωνήεντος ἔνεκεν.

Συντάσσονται δέ,

ἐξ, ἀντί, ἀπό, πρό, ἔνεκα. μέ γενικήν.

ἐν, σὺν μέ δοτικήν.

εἰς, ἀνά μέ αἰτιατικήν.

διὰ, κατά, μετά, ὑπέρ . . . μέ γενικήν καί αἰτιατικήν.

πρός, παρά, ἐπί, περί, ἀμφί, ὑπό καί μέ τὰς τρεῖς πτώσεις.

Οἱ ποιηταὶ συντάσσουν καί μέ δοτικήν τὴν ἀνά, καί μετά.

Εἶναι καί τινὰ ἐπιρρήματα, πὰ ὅποια γίνονται ἀπὸ προθέσεις, καί συντάσσονται πολλάκις ὡς ἐκεῖναι, καί διὰ τοῦτο συναριθμοῦνται εἰς τὰς προθέσεις· τὰ τοπικά μέ γενικήν, ὅποια τὰ, ἐνδον, καί ἐντός, ἐκ τῆς ἐν· ἔσω, καί εἴσω, ἐκ τῆς εἰς· ἔξω, καί ἐκτός, ἐκ τῆς ἐξ· πρόσσω, πρόσσω ποιητικῶς, πρόσθεν, καί πρόρρω, ἐκ τῆς πρό· ἄνω, καί ἄνωθεν, ἐκ τῆς ἀνά· κάτω, καί κάτωθεν, ἐκ τῆς κατά· μεταξύ, ἐκ τῆς μετά· πάρεξ, καί παρεκτός, ἐκ τῆς παρά· ἀντικρὺ, ἐκ τῆς ἀντί· ὀπίσω, ἐκ τῆς ἐπί κατά τροπὴν τοῦ ε εἰς ο· περίξ, ἐκ τῆς περί· ἀμφίς, ἐκ τῆς ἀμφί· ἀποθεν, ἐκ τῆς ἀπό· ὑπαιθα, παρά ποιηταῖς, ἐκ τῆς ὑπαί, ὑπό· ἄπο, καί ἄποθεν, ἐκ τῆς ἀπό· ὑπερθεν, ἐκ τῆς ὑπέρ.

Μέ γενικήν συντάσσονται καί τὰ ἀκόλουθα, σημαίνοντα χωρισμὸν, ἐξαίρεσιν, ἢ διαίρεσιν· ἄτερ, ἄνευ, πλὴν, τῆλε, χωρίς· καί τὰ σημαίνοντα ἔκτασιν ἕως ὁρίου τινός, ἄχρι, μέχρι, ὡς, ἕως.

Εἶναι καί μόρια τινὰ προθετικά, τὰ ὅποια συντιθέμενα μέ τὰς λέξεις, δίδουσιν εἰς αὐτάς διαφόρους σημασίας.

Τὸ α, νη, (ἐκ τοῦ ἄνευ), σημαίνουσιν στέρησιν, ὡς, ἄφθογος, ἄνυδρος (1), νηλεής· ἢ ἐλάττωσιν, ὡς, ἀκνημος.

(1) Ὅταν ἡ λέξις, μέ τὴν ὁποίαν συντίθεται τὸ ἄνευ, ἀρχίξῃ ἀπὸ φωνῆεν, τότε ὡς ἐπιτοπλεῖστον λαμβάνεται ἐξ αὐτοῦ τὸ μέρος αν, ὡς, ἠνάληγτος, ἀνευθεής, ἄνυσος, κτλ. ἐνίοτε μόνον τὸ α, ὡς αἴσος, αἴστος, ἀπῆς, ἀπῆς, ἀηχος, ἀεικής· Ἄλλοτε ἢ λίγουσα τοῦ ἄνευ συναίρεται μέ τὸ ἀρκτικόν φωνῆεν τῆς λέξεως, ὡς, ἀνηλεής, ἀνηλεγής, ἀνήλατος, ἀνώδυ-

Τὸ α, αὔξησιν (ἴσως ἐκ τοῦ ἄγαν), ὡς, ἄβρομος (Ἰλ. ν'. 41).

Τὸ α, ἔνωσιν, ὁμοῦ, ὡς, ἄλοχος, ἀγάστωρ, ἀντί ὁμολοχος, ὁμογάστωρ.

Τὰ ἀκόλουθα φανερόνουςιν αὔξησιν, ἐπίτασιν.

ΑΡΙ, καὶ ΕΡΙ, ὡς ἀρίδηλος, ἐριαύχην.

ΒΟΥ, ἢ ΒΟ, ἐκ τοῦ βοῦς, ὡς, βουχανθής, βοῶπις.

ΒΡΙ, ἐκ τοῦ βρίθω, ἢ βριθύς, ὡς, βριήπυος.

ΔΑ, καὶ ΖΑ, ὡς δαφρινός, ζάπλουτος (πιθανῶς ἐκ τῆς δια).

ΛΑ, ὡς, λάμαχος.

Τὸ ΔΥΣ σημαίνει δυσκολίαν καὶ κακότητα, ὡς, δύσπνοια, δύσβατος, δυσάγωγος, δυσδαίμων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι΄.

ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΑ.

Τὰ ἐπιρρήματα φανερόνουςι διαφόρους περιστάσεις τῆς σημασίας τῶν ῥημάτων, καὶ τῆς ποιότητος τῶν ἐπιθέτων, ἦγουν,

Χρόνον . . νῦν, χθές, πέρυσι, πάλαι, κτλ.

Τόπον . . ἄνω, κάτω, ἔξω, ἐνδον, ἐνταῦθα, ἐκεῖ.

Τρόπον . . καλῶς, ἑλληνιστί, αὐτοψαί, σωφροδόν.

Ποσότητα . . ἅπαξ, δις, τρίς, τετράκις, πολλάκις.

Τάξιν . . ἐξῆς, ἐφεξῆς, ἔπειτα.

Σύγκρισιν, ἢ σχετικὴν ἐπίτασιν, ἢ ἐλάττωσιν. . . μᾶλλον, ἥτον.

Ἐπίτασιν . . λίαν, ἄγαν, σφόδρα.

νος, ἀνώμυος, ἀνώμιλος, ἐκ τοῦ, ἔλεος, ἐλέγοι, ἄλκτος, ἑδύνη, δυομα, ἑμαλῆς καὶ εἰς τὴν σύνθεσιν ταύτην ἀποβάλλεται πολλάκις τὸ α, ἔθεν νηλεγῆς, νηλεῆς, νώδυνος, νώνυμος.

Ὅταν δὲ ἡ λέξις ἀρχῆσθαι ἀπὸ σύμφωνον, τότε λαμβάνεται τὸ α, ὡς, ἄβουλος, ἀμαθής, ἀδοξος, κτλ. ἐνίοτε εἰς τὴν αὐτὴν περίστασιν λαμβάνεται ἀντί τοῦ α τὸ ἐκ συναίρεσεως γινόμενον νῆ, ὡς νηπενθής, νηπαθής, νήπυστος.

Ὅρκον . . .	νή, μά, ναί μά, οὐ μά.
Ἄρνησιν . .	οὐ.
Ἀπαγόρευσιν.	μή.
Ἐξήγησιν . .	ἤγουν, ἤτοι.
Βεβαίωσιν . .	ναί, δήπουθεν.
Ἐξαίρεσιν . .	ἄνευ, χωρίς.
Ἄθροισιν . .	ἅμα, ὁμοῦ, συλλήβδην.
Δείξιν . . .	ἰδοῦ.
Ὅμοίωσιν . .	ὡς, ὡσπερ, οὕτω.
Εἰκασμὸν . .	ἴσως, τάχα.
Εὐγὴν . . .	εἴθε, ὄφρην.
Αἰσθηματικά.	ὦ! βαβαί! φεῦ! εὐοῖ! ἰοῦ! οἶ!

Εἶναι καὶ ἄλλα ἐπιρρήματα, τὰ ὅποια ὑπάγονται εἰς τὰ τοπικά, χρονικά, ἢ τροπικά· ἐνομαζόνται ὁμῶς ἰδιαιτέρως ἐρωτηματικά, διότι τὰ μεταχειρίζονται ἐρωτῶντες· ἀόριστα, διὰ τὴν ἀπροσδιόριστον σημασίαν των· ἀναφορικά, διότι ἀναφέρουσιν εἰς μὴ μὴν τὴν περίστασιν.

Ἐρωτημ.	Ἀόριστα (1)	Δεικτικά.	Ἀναφορικά.	
			Ἀπλᾶ.	Σύνθετα.
πότε;	ποτε	τότε	ἄπλᾶ.	Σύνθετα.
ποῦ;	που	ἐνθάδε, ἐνταῦθα	ὅτε	ὅποτε
ποι;	ποι		οὐ	ὅπου
πόθεν;	ποθεν	ἐνθεν, ἐνθένδε	οἶ	ὅποι
πῶς;	πως	ὡς, ὡςδε, οὕτως	ὅθεν	ὅπόθεν
πῆ;	πή	τῆ, τῆδε, ταύτη	ὡς	ὅπως
πηνίκα;		τηνίκα, τηνικάδε.	ἦ	ὅπη
			ηνίκα.	ὅπηνίκα.

Ὡς ἐπιρρήματα τοπικά λαμβάνονται καὶ αἱ πληθυντικά δοτικὰ καὶ τῶν ἐνομάτων πολλῶν πόλεων· καὶ ἐὰν μὲν ἡ λήγουσα τῆς δοτικῆς ᾖναι μὲ σύμφωνον, τρέπεται εἰς ΗΣΙ· ὡς, Ἀθήναις, Ἀθήνησι, ἐὰν δὲ χωρὶς σύμφωνον, εἰς ΑΣΙ· ὡς, Ἡλαταιαῖς, Ἡλαταιᾶσι.

1) Ταῦτα λαμβάνονται ἐγκλιτικῶς (βλ. περὶ ἐγκλιτικῶν).

Ἄλλα πάλιν ὀνόματα λαμβάνουσι τὴν κατάληξιν ΟΙ, ἧτις φαίνεται κυρίως ἀρχαία πτώσις δοτική ἐνική, ὡς πυθοῖ (ἢ ὀνομαστική, Πυθώ)· διεδόθη ἔμως καὶ εἰς ἄλλης κλίσεως καὶ ἀριθμοῦ ὀνόματα, ὡς, Ἴσθμοῖ, μεγαροῖ, οἴκοι.

Πολλὰ ὁμοίως ὀνόματα λαμβάνουσι τὴν εἰς ΘΕΝ κατάληξιν, διὰ τὴν φανερόνως τὴν ἀπὸ τόπου γινομένην κίνησιν· ὡς, ἄλλος, ἄλλοθεν οὐρανός, οὐρανόθεν κτλ. ἢ τὴν εἰς ΘΙ, ΧΟΥ, ΧΗ, διὰ τὴν φανερόνως τὸ ἐντὸς τόπου· τοιαῦτα εἶναι μάλιστα τὰ ἀπροσδιόριστα, ἄλλος, πᾶς, ἕκαστος, πολλός· ἔθεν, ἄλλοθι, ἀλλαχοῦ, ἀλλαχῆ· κ.τ.λ. ἢ τὴν εἰς ΣΕ, ΔΕ, διὰ τὴν εἰς τόπον γινομένην κίνησιν· ὡς, οὐρανὸνδε, οὐρανόσε, οἴκαδε, Ἀθήναςδε, Θήβαζε (ἐκ τοῦ Ἀθήνας δε, Θήβας δε· Σελ. 31). Ὀλυμπίαζε.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΑ΄

ΣΥΝΔΕΣΜΟΙ.

Οἱ σύνδεσμοι λαμβάνουσιν ἰδιαιτέραν ὀνομασίαν κατὰ τὴν δύναμιν ἢ χρείαν, τὴν ὁποίαν ὁ λόγος λαμβάνει ἀπὸ αὐτοῦ· λέγονται λοιπὸν

Συμπλεκτικοί, μέν, δέ, τε, καί· διότι συμπλέκουσιν ὁμοῦ καὶ λέξεις, καὶ προτάσεις.

Διαζευκτικοί, ἢτοι, ἢ, εἴτε, ἄντε· διότι διαχωρίζουσι τὰ πράγματα.

Ὑποθετικοί, εἰ, εἴπερ, ἐάν, ἢν· διότι λαμβάνονται εἰς τὰ ὑποτιθέμενα.

Αἰτιολογικοί, ἵνα, ὅφρα, ὅπως, γὰρ, ὅτι, ὡς, ἐπεὶ, ἐπειδὴ· διότι αὐτοὺς μεταχειρίζονται, ὅταν λέγωσι τὴν αἰτίαν, ἢ τὸν σκοπὸν τινὸς πράγματος.

Συλλογιστικοί, ἄρα, οὖν, τοίνυν, τοιγαροῦν· διότι τοὺς μεταχειρίζονται εἰς τὰ συμπεράσματα τῶν συλλογισμῶν καὶ κρίσεων.

Ἐναντιωματικοί, ἀλλά, καίτοι, καίπερ, εἰκαί, ὅμως
 διότι εἶναι εὐχρηστοί, ὅταν φέρωμεν λόγον ἐναντίον εἰς ἄλλον.

Ἀπορρήματικοί, ἄρα, ἤ, εἶτα, μή.

Δυνητικός, ἄν· διότι φανερόναι τὰ λεγόμενα ὅτι ἠδύναντο, ἢ
 δύνανται νὰ γείνωσι.

Ἐλαττωτικοί, γοῦν, γέ· διότι σμικρύνουσι καὶ περιορίζουσι
 τὰ λεγόμενα.

ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΥ ΜΕΡΟΥΣ.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
 ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
 ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
 ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΑΝ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Θ. ΠΕΤΣΙΟΣ

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΟΝ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

Περὶ Σημείων.

Ὅταν γράφωμεν, μεταχειρίζομεθα σημεῖα τι, διὰ τὰ μὴ συγγράμματα νόημα τοῦ λόγου. Τὰ σημεῖα ταῦτα γράφονται καὶ ἀναμύζονται οὕτω,

- , κόμμα, ἢ ὑποστιγμή.
- κῶλον, ἢ ἄνω στιγμή.
- . τελεία στιγμή.
- ; ἐρωτηματικόν.
- ! ἐπιφωνηματικόν.
- - διαρρητικά.
- ' ἀπόστροφος.
- , ὑποδιαστολή.
- () παρένθεσις.

Μεταχειρίζομεθα τὸ κόμμα, ὅταν κόπτωμεν τὴν σειράν τοῦ λόγου, καὶ διορίζωμεν ποῦ πρέπει νὰ λάβῃ ἀνάπαυσιν τινὰ ἢ φωνή, εἰς τρόπον ὅμως ὅστε νὰ μὴ προξενῆται σύγχυσις καὶ ἀσάφεια· ὡς, » Μάλιστα' ἂν εὐδοκιμοίης, εἰ φαίνοιο ταῦτα μὴ πράττων, ἂ ταῖς ἄλλοις ἂν πράττουσιν ἐπιτιμώης».

Τὸ κῶλον, ὅπου ἡ ἀνάπαυσις τῆς φωνῆς πρέπει νὰ γίνεταί μακροτέρα τὸ ὅποιον ἀκολουθεῖ εἰς νοήματα τέλεια μὲν καθ' ἑαυτά, συνεχόμενα ὅμως μὲ ἄλλα διὰ πλειοτέραν σαφήνειαν, ἢ ἄλλην τινὰ χρείαν ὡς, « Μηδενὶ συμφορὰν ὄνειδίσης· κοινή γὰρ ἡ » τύχη, καὶ τὸ μέλλον ἀόρατον.

Τὴν τελείαν, ὅπου τὸ νόημα εἶναι τέλειον, καὶ ἡ φωνὴ πρέπει νὰ κἀμῃ στάσιν τελείαν.

Τὸ ἐρωτηματικὸν, ὅταν ἐρωτῶμεν.

Τὸ ἐπιφωνηματικὸν σημεῖον βάλλεται εἰς τὸ τέλος λόγου ἢ λέξεως, ὅταν φανερόνῃ θυμασμόν, χαράν, λύπην, ἢ ἄλλο τι δυνατὸν αἰσθημα τῆς ψυχῆς.

Τὸ διαιρετικὸν βάλλεται ἐπάνω εἰς φωνῆεν, καὶ ὁποῖον μὲ τὸ προηγούμενόν του ἐμπορεῖ νὰ κάμνη δίφθογγον, ἐπὶ αὐτὸ εἶναι χωριστὴ συλλαβὴ τῆς λέξεως, ὡς, ἄϋλος, ἀΐδιος, ἀϋτή. τὸ δὲ -ὅταν ἡ λέξις δὲν τελειώνει εἰς τὸν αὐτὸν στίχον ἀλλὰ μία ἢ πλείοτεραι συλλαβαὶ αὐτῆς μεταφέρονται εἰς τὸν ἀκόλουθον.

Ἡ ἀπόστροφος ἐπάνωθεν συμφώνου ληκτικοῦ, τὸ ὁποῖον ἀπέβαλε τὸ φωνῆεν του, ὡς, παρ' ἐμοῦ.

Ἡ ὑποδιαστολὴ βάλλεται μεταξὺ εἰς δύο μέρη λόγου, τὰ ὁποῖα χωρὶς τὸ σημεῖον τοῦτο, συγχέονται μὲ ἄλλην τιγὰ λέξιν ὡς, ὅ, τι, ὅ, τε, τό, τε (1).

Τέλος πάντων μεταχειρίζομεθα τὴν παρένθεσιν, διὰ νὰ περικλείωμεν ἀναγκαίαν τινὰ, ἢ ἀξιοπαρατήρητον ἔννοιαν, τὴν ὁποῖαν θέλομεν νὰ εἰσάξωμεν εἰς τὸ μεταξὺ τοῦ λόγου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄.

Περὶ μεταβολῆς, ἀποβολῆς, προθέσεως,
μεταθέσεως, καὶ διπλασιασμοῦ
γραμμάτων.

Ἡ Εὐφωνία εἶναι ἡ μόνη σχεδὸν αἰτία τῶν διαφόρων μεταβολῶν καὶ παθῶν, τὰ ὁποῖα πάσχουσι τὰ γράμματα εἰς τὴν σύνθεσιν καὶ μόρφωσιν τῶν λέξεων.

ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΣΥΜΦΩΝΩΝ.

Τὰ σύμφωνα ἐξεταζόμενα κατὰ τὰ ὄργανα τῆς προφορᾶς των, διαίρουνται εἰς τρεῖς τάξεις· ἡ πρώτη περιλαμβάνει τὰ διὰ τῶν χειλέων προφερόμενα β, μ, π, φ, ψ.

(1) Συνειθίζουσι νὰ γράψωσι ~~ποτα~~ καὶ χωρὶς ὑποδιαστολῆν, ἀλλὰ μόνον ἀρκετὰ χωρισμένα, ὥστε νὰ μὴ φαίνωνται ὡς μία λέξις, καθὼς, ὅ, τι, ὅ, τε.

Ἡ δευτέρα, τὰ διὰ τῆς γλώσσης δ, ζ, θ, λ, ν, ρ, σ, τ.

Ἡ τρίτη, τὰ διὰ τοῦ οὐρανίσκου γ, κ, ξ, χ.

Κατὰ δὲ τὴν ποιότητα τῆς προφορᾶς διαιροῦνται εἰς τὰ ὑγρά, λ, μ, ν, ρ· εἰς τὰ δασέα, θ, φ, χ· εἰς τὰ ψιλὰ, κ, π, τ· καὶ εἰς τὰ μέσα, β, γ, δ.

α. Ὅσα λοιπὸν εἶναι τῆς αὐτῆς τάξεως, ἦτοι ὁμοειδῆ, συνειθίζουσι νὰ μεταβάλλονται εἰς ἄλληλα κατὰ τὰς διαλέκτους· οὕτω τὰ ΤΤ τῶν Ἀττικῶν μεταβάλλονται Ἰωνικῶς εἰς ΣΣ· καὶ τὰ ΡΡ εἰς ΡΣ· ὄθεν, τὰ ττειν, τὰ σσειν· θαρρεῖν, θαρρσειν· κ. τ. λ.

β. Τὰ ἑτεροειδῆ σπανίως μεταβάλλονται εἰς ἄλληλα ὡς, μόγις μόλις.

γ. Τὰ β, π, φ, ὅταν ἀπὸ ῥηματικὸν σχηματισμὸν, ἢ ὀνοματικὴν κλίσιν εὐρεθῶσι πρὸ τοῦ Σ, κάμνουσι μὲ αὐτὰ Ψ· τὰ δὲ γ, κ, χ, εἰς τὴν αὐτὴν περίστασιν κάμνουσι Ξ· ὡς, λείβω, λείψω· λείπω, λείψω· γράφω, γράψω· λέγω, λέξω· πλέκω, πλέξω· ἔχω, ἔξω· ἄραβες, ἄραψι· κόρακες, κόραξι· κ. τ. λ.

δ. Τὰ διὰ τοῦ οὐρανίσκου προφερόμενα κ, χ, ὅταν ἀπὸ σχηματισμὸν εὐρεθῶσι πρὸ τοῦ μ, τρέπονται εἰς γ, ὡς, δέδοκμαι, δέδογμα· λέλεχα, λέλεγμα.

Τὰ διὰ τῆς γλώσσης δ, ζ, θ, τ, εἰς τὴν αὐτὴν περίστασιν μεταβάλλονται εἰς σ (1), ὡς, ἄδω, ἤσμαι· ψηρίζω, ἐψήρισμαι· πείθω, πέπεισμαι· ἀνύτω, ἤνυσμαι.

Τὰ διὰ τῶν χειλέων β, π, φ, εἰς τὴν αὐτὴν ὁμοίως περίστασιν μεταβάλλονται εἰς μ, ὡς τρίβω, τέτριμμα· λείπω, λέλειμμα· γράφω γέγραμμα.

Τὰ δ, θ, τ, μένουσι καὶ ἀμετάβλητα πρὸ τῶν λ, ν, ρ· πρὸ

(1) Ταῦτα καὶ τὰ ἀνωτέρω εὐρίσκονται καὶ ἀμετάβλητα εἰς λέξεις τινας ὡς ἀκμή, κίχμη, ἰθμων, κευθμῆ, πότμος, ὀθμῆ, ἀρχμῆ, κεκορυθμῆ.

δὲ τῶν ἄλλων ὁμοειδῶν των, πλὴν τοῦ Σ (1), μεταβάλλονται εἰς αὐτὸ τὸ σ, ὡς, ἤδω, ἤσθην· πείθω, πέπεισται· λήθω, λέλησται.

ς'. Τὸ Ν μεταβάλλεται εἰς Μ, ὅταν, εὔρεθῃ πρὸ τῶν διὰ τῶν χειλέων· ὡς, ἐμβαίνω, συμβαίνω, ἐμπίπτω, συμφέρω, ἔμψυχος.

Εἰς Γ, πρὸ τῶν διὰ τοῦ οὐρανίσκου· ὡς, συγγινώσκω, συγγενῆς, ἐγκαλῶ, ἐγχειρίζω, ἐγξέω (2).

Εἰς τὸ αὐτὸ ἀμετάβητον, πρὸ ἀμεταβήτου, ὡς, συλλέγω, ἐμμένω, εὐρῆραπτω, παλίρροια (3).

Ὅταν δὲ τὸ Ν εὔρεθῃ πρὸ τοῦ Σ ἢ Ζ, ἄλλοτε φυλάττεται, ὡς, ἐνσείω, ἐνζεύγνυμι (4)· ἄλλοτε ἀποβάλλεται, μάλιστα εἰς τὰς κλίσεις τῶν ὀνομάτων· ὡς, σύζυγος, δαίμονες, δαίμοσι· μῆνες, μησί (5)· ἄλλοτε μεταβάλλεται εἰς Σ· ὡς, συσσίτια, σύσσωμος, συσσεισμός, παλίσσυτος (6).

(1) Βλέπε Ἀποβολή.

(2) Εἰς τὴν παλαιὰν Ἑλληνικὴν Γλῶσσαν τὸ τελικὸν ν μετεβάλλετο καὶ εἰς τὴν προφορὰν καὶ εἰς τὴν γραφὴν κατὰ τὸν κανόνα τοῦτον, ἀκόμη καὶ ὅτε αἱ λέξεις ἦσαν κεχωρισμένα, ὡς, τῆμ μητέρα, τὸν χρόνον· κατὰ πάλιν καὶ, ἀπὸ τῆς μητέρα, τὸν χρόνον, κατὰ πάλιν καὶ, καθὼς φαίνεται εἰς ἐπιγραφὰς τινὰς τῆς Πάρου. Τοιαύτη μεταβολὴ γίνεται καὶ τὴν σήμερον εἰς τὴν προφορὰν τοῦ ν πρὸ τοῦ π καὶ κ χωρὶς ὅμως νὰ γίνετο διόλου τὸ ν, ἀλλ' ὡς νὰ ἦσαν δύο, τὸ μὲν πρῶτον μένου ἀμετάβητον, τὸ δὲ δευτέρου μεταβαλλόμενον εἰς μ, ἢ γ, ἐνούμενον μὲ τὸ π, ἢ κ. παραδείγματος χάριν, τὸν πατέρα, τὴν μητέρα ἀλήθειαν, τὸν γαμβρόν, κτλ.

(3) Ἡ ΕΝ πρὸ τοῦ Ρ φυλάττει πολλάκις ἀμετάβητον τὸ Ν ὡς, ἐν-ράπτω, εὐρυθμός, κτλ.

(4) Ἡ ΕΝ φυλάττει πάντοτε τὸ Ν πρὸ τοῦ Σ καὶ Ζ.

(5) Ἐξαιροῦνται ὀλίγα τινὰ, ὡς, πέπανσις, πέφανσαι, ἔλμιυς, λέπτουσις, ἀπόφανσις.

(6) Ἡ σὺν καὶ τὸ πάλιν μεταβάλλουσι τὸ Ν εἰς Σ, ὅταν τὸ ἀκόλουθον Σ ἦναι ἀμικτον ἀπὸ ἄλλο σύμφωνον· εἰς δὲ τὴν ἐναντίαν περίστασιν, ἢ μὲν σὺν τὸ ἀποβάλλει πάντοτε· ὡς, συζῶ, σύστημα, συσκιάζω· τὸ δὲ πάλιν φυλάττει αὐτὸ ὡς ἐπιτοπλεῖστον· ὡς παλίνοσκιος, παλίνοστρεπτος, παλίνοζωος. Τὸ

ζ'. Όταν εἰς τὴν αὐτὴν λέξιν εὐρεθῶσι δύο συλλαβὴ ἀλλεπάλληλοι, συνιστάμεναι ἀπὸ δασεία, χωρὶς νὰ μεσολαβῆ εἰς αὐτάς, ἢ νὰ προηγῆται τοῦ πρώτου δασέος κανὲν ἄλλο ὅποιονδήποτε σύμφωνον (1), τότε τὸ πρῶτον δασὺ τρέπεται εἰς ψιλὸν (2), ὡς πεφίληκα, τεθεώρηκα, κεχειρώκα.

η'. Όταν λέξις λήγουσα εἰς σύμφωνον ψιλὸν συντίθεται μετ' ἄλλην ἀρχομένην ἀπὸ φωνῆν δασυνομένην, μεταβάλλεται τὸ ψιλὸν εἰς δασὺ ὡς, ἐφήμερος, δεχήμερος, αὐθήμερος, ἔφιππος, ἀφίσταμαι, ἐφορῶ (3). Τὸ αὐτὸ ἀκολουθεῖ καὶ εἰς τὰς διηρημένας λέξεις μετ' ἀπότροπον, ἢ χωρὶς, ὡς, ἀρ' οὔ, ἀνθ' ὧν, ἐφ' ὅσον, ἐθηχ' ἡμῖν οὐχ ὀσίως, οὐχ ἥκιστα. Ἐνίοτε γίνεται μεταβολὴ τοῦ ψιλοῦ συμφώνου εἰς δασὺ, καὶ ὅταν μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τοῦ δασυνομένου φωνήεντος παρεμπύπτη ἄλλο τί γράμμα, ὡς, τέθριππος, θοιμάτιον, φροῦδος, φροῖμιον.

ἀγαυ ἀποβάλλει τὸ Ν πρὸ παντός συμφώνου, πλὴν τοῦ Ν ὡς, ἀγακλυτὸς, ἀγακλεῆς, ἀγασθενῆς, ἀγάνυφος δέ. κτ.λ.

(1) Εἰς τὴν περίστασιν ταύτην δὲν γίνεται τροπή. ὅθεν, θέσθαι, πεφάνθαι, σχέθω.

(2) Ἐξαιροῦνται τὰ εἰς ΘΙ προστακτικὰ διότι εἰς ταῦτα τὸ δευτερον δασὺ μεταβάλλεται εἰς ψιλὸν, διὰ τὸ εὐφωνότερον εἰς τὴν περίστασιν ταύτην ὡς, τύφθητι, τίθητι, ἀντὶ τίφθηθι, τίθηθι. Ἐξαιροῦνται ὁμοίως καὶ τὰ εἰς ΘΕΝ καὶ ΘΙ καὶ ΧΙ ἐπιρρήματα, ὡς, πανταχόθεν, πολλαχόθεν, Κορινθόθι, ἤχι, κτλ. εἰς τὰ ὅποια δὲν γίνεται καμμία μεταβολή. Καὶ οἱ εἰς ΘΗΝ ἀόριστοι τῶν ῥημάτων φυλάττουσιν ἀμετάβλητα τὰ δασεία, ὡς, ἐχύθην, ἐνηχῆθην, πλὴν τοῦ ἐτύθην, καὶ ἐτέθην, ὅπου ἐτρέπη τὸ θ εἰς τ. Ἀπὸ δὲ τὰς συνθέτους λέξεις, ἄλλαι μὲν φυλάττουσι τὸν γενικὸν κανόνα ὡς, ἀμπέχω, ἐκεχειρία, ἐπαφή, ἀπεφθός· αἱ πλείους ὁμοίως φυλάττουσιν ἀμετάβλητα τὰ συμπίπτοντα εἰς τὴν σύνθεσιν δασεία ὡς, ἀνθοφόρος, ὀρνιθοθήρας, ἀμφιχυθεῖς, ἐφυφαίω, ἀμφίθυρος, ἀμφιφορεύς.

(3) Πληντινῶν, τὰ ὅποια ἔμειναν εἰς τοὺς Ἀττικοὺς ἀπὸ τὴν Ἰωνικὴν γλῶσσαν, ὡς, ἀντήλιος, ἀπηλιώτης, Λεύκιππος, Ἀλκιππος. Ἡ ἘΚ φυλάττει πάντοτε ἀμετάβλητον τὸ Κ εἰς τὰς συνθέσεις, ὁποῖον καὶ ἂν ἦναι τὸ ἀκόλουθον σύμφωνον, ὡς, ἐκθεῖναι, ἐκφέρω, ἐκχέω.

θ'. Όταν συνέρχονται δύο ἄφωνα διαφόρων ὀργάνων, πρέπει καὶ τὰ δύο νὰ ἦναι ἢ ψιλὰ, ἢ δασέα, ἢ μέσα ὄθεν, ἐὰν εἰς τὴν σύνθεσιν, εἰς τὸν σχηματισμὸν, ἢ εἰς τὴν παραγωγὴν ἢ εἰς ἄλλην τινὰ περίστασιν, μεταβληθῆ ἓν ἐξ αὐτῶν, καὶ τὸ ἄλλο συµμεταβάλλεται εἰς τὸ ὁμοειδές, ὡς, νυχθήμερον, πέπλεκται, ἐπλέχθην· γραπτὸς, γράβδην, ἔβδομος, (ἐκ τοῦ ἑπτά)· ὄγδοος (ἐκ τοῦ ὀκτώ)· νύχθ' ὄλην.

ι. Τὸ Σ εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς λέξεως εὐρισκόμενον, δὲν μεταβάλλεται ποτέ, πλὴν τῆς σὺν, ἣτις λέγεται καὶ ξὺν Ἀττικῶς.

ΑΠΟΒΟΛΗ.

α. Τὰ δ, θ, τ, ἀποβάλλονται πρὸ τοῦ Σ, ὡς ἄδω, ἄσω· πείθω, πείσω· ἀνύτω, ἀνύσω.

β'. Τὸ Ν εἰς τὰς κλίσεις τῶν ὀνομάτων ἀποβάλλεται πρὸ τοῦ Σ· ὡς, βραχίον-ες, βραχίο-σι. Ἐὰν κατόπιν τοῦ Ν εὐρισκόμενον Δ, ἢ Θ, ἢ Τ, συναποβληθῆ καὶ τοῦτο πρὸ τοῦ Σ, τὸ πρὸ τοῦ Ν βραχὺ φωνῆεν ἐκτείνεται, καὶ τὸ μὲν Ε τρέπεται εἰς ΕΙ, τὸ δὲ Ο, εἰς ΟΥ· ὄθεν, τύψαντ-ες, τυψα-σι· ὄρνιθ-ες, ὄρνι-σι· ὄδόντ-ες ὄδοῦ-σι· τυφθέντ-ες, τυφθεῖ-σι· σπένδ-ω, σπεί-σω (Βλ. Σελ. 45).

γ'. Τρία σύμφωνα ἀλλεπάλληλα, ἢ δύο (ἐκ τῶν ὁποίων τὸ ἓν νὰ ἦναι διπλοῦν) δὲν ἐμποροῦσι νὰ σταθῶσιν, ἀν τὸ πρῶτον ἢ τὸ τρίτον, δὲν ἦναι ἀμετάβολον, ἢ Γ· ὡς, μέμψις, μεμφθεῖς, σκληροδὲς ἐλέγξω· ἐξαιροῦνται τὰ σύνθετα ὡς, δύσφορταρ-τες, ἔκπτωσις, ἐκψύχω. Ἐὰν λοιπὸν συμπέσωσι κατὰ σχηματισμὸν, ἀποβάλλεται τὸ ἓν ἀπὸ τὰ διπλασιαζόμενα, πρὸς ἀποφυγὴν τῆς κακοφωνίας· ὄθεν, τέτερφα, τέτερμα· κέκαμφα, κέκαμμαι, ἀλλ' ὄχι· τέτερμμαι, κέκαμμμαι.

ΠΡΟΣΘΕΣΙΣ.

α. Εἰς πολλὰς λέξεις προσθέτεται Σ πρὸ ἄλλων συμφώνων· ὡς, μικρὸς, σμικρὸς· μίλαξ, σμίλαξ· μίγω, μίσγω· κεδάω, σκεδάω· ὄπιθεν, ὄπισθεν.

β'. Ἐὰν τὰ ἀμετάβολα Μ, Ν, ὅταν ἀποβληθῆ συλλαβιζόμενον μὲ αὐτὰ φωνῆεν, εὐρεθῶσι πρὸ τοῦ Λ ἢ Ρ, προσθέτεται μεταξὺ τοῦ

Μ και Λ ἢ Ρ, ἢ μεταξὺ τοῦ Ν και Ρ, ἐν ἀπὸ τὰ μέσα σύμφωνα δημοειδῆς μετὰ τὸ πρῶτον ἀμετάβολον ὡς, μεσημβρία, ἐκ τοῦ μεσημερία, μέμβληται, ἐκ τοῦ μεμέληται· ἀνδρὸς, ἐκ τοῦ ἀνέρος (1).

ΜΕΤΑΘΕΣΙΣ.

Γίνεται ἡ μετάθεσις τῶν γραμμάτων, ἢ δι' εὐφωνίαν, ὡς, Π ν ὀ ξ, ἐκ τοῦ Π ὕ κ ν, τοῦ ἑποίου αἱ πλάγαι πτώσεις πυκνός, πυκνή, ἀναλαμβάνουσι τὴν πρώτην τάξιν τῶν γραμμάτων ἢ κατὰ ποιητικὴν ἄδειαν· ὡς, κραδία, ἀντὶ καρδία· ἀταρπός, ἀντὶ ἀτραπός· βάρδιστος, ἀντὶ βράδιστος.

ΔΙΠΛΑΣΙΑΣΜΟΣ.

Διπλασιάζονται μόνα τὰ ἡμίφωνα Λ, Μ, Ν, Ρ, Σ, καὶ τὸ Τ· τὸ Ρ διπλασιάζεται εἰς τὰς ἀπὸ τούτου ἀρχομένας λέξεις, ὅταν λάβῃ πρὸ ἑαυτοῦ φωνῆεν, ἢ ἀπὸ σχηματισμόν· ὡς, ῥέπω, ἔρρεπον ῥάπτω, ἔρραπτον ἢ ἀπὸ σύνθεσιν· ὡς, ἀρραφής, ἀρραγής, περιρρέω, ἀπορρέω, ἀμφιρρέω

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Περὶ συναιρέσεως καὶ κράσεως φωνηέντων.

Πολλάκις δύο, ἢ πλείοτερα ἀλλεπάλληλα φωνήεντα τῆς αὐτῆς λέξεως προσφέρονται ὡς μία συλλαβή· καὶ τοῦτο λέγεται συναίρεσις, καθὼς προσείπομεν (Σελ. 20)· διότι τὰ φωνήεντα ἐκεῖνα συναιροῦνται, ἤγουν, λαμβάνονται ὁμοῦ εἰς ἓν, καὶ κάμνουσι ἓνα ἦχον. Εἰς τὴν συνηρημένην δὲ συλλαβὴν τὰ φωνήεντα ἢ μένουσιν τὰ αὐτὰ, ὡς, τείχει, τείχει, ἢ πάσχουσιν ἀλλοίωσιν τινὰ, ὡς, τείχεος, τείχους, τείχεα, τείχη. Ἡ πρώτη εἶναι κυρία συναίρεσις.

(1) Διότι τὸ Β και Μ προφέρονται διὰ τῶν χειλέων· τὸ δὲ Ν και Δ, διὰ τῆς γλώτσης.